

חולין דף ל"ז

משנה

הכשר שחיטת בהמה מסוכנת

השוחט בהמה חולה שהיא בסכנת מיתה, רבן שמעון בן גמליאל אומר, אינה כשירה אלא אם פרכסה ביד וברגל, שתהא בחזקת חיה בשחיטה. רבי אליעזר אומר, די אם בשעת שחיטה זינקה, והדם קילח וזינק בכת. אמר רבי שמעון, השוחט בהמה מסוכנת בלילה ולא יודע אם פירכסה, אם השכים למחרת ומצא שכתלי בית שחיטת בצואר מלאים דם, מוכח שזינקה וכשירה כשיטת רבי אליעזר. וחכמים אומרים, עד שתפרכס או ביד או ברגל או עד שתכשכש בזנבה.

אחד בהמה דקה ואחד בהמה גסה כששוחטם כשהם מסוכנות, צריכות פירכוס כדי להכשירם. בהמה דקה שהייתה מסוכנת ופשטה ידה בגמר שחיטתה ולא החזירה, אין זה סימן לפירכוס אלא שהיא מתה ושחיטתה פסולה. במה דברים אמורים שצריכים פרכוס? שהיתה בחזקת מסוכנת. אבל אם היתה בחזקת בריאה, כשרה אפילו כשלא היה אחד מהסימנים הללו.

גמרא

מנין למדנו על 'פירכסה'?

שואלת הגמרא, מנין שבהמה מסוכנת מותרת בשחיטה ואפילו אם פירכסה? תמהה הגמרא, ומדוע יעלה על דעתנו לאסור? מבארת הגמרא, שנאמר: "זאת החיה אשר תאכלו" חיה אכול ושאינה חיה לא תאכל. וכיון שמסוכנת אינה חיה, מנין שהיא מותר אפילו אם פירכסה? עונה הגמרא, מכך שהתורה אסרה לאכול נבילה כשמתה בלא שחיטה, משמע שאם שחט אותה לפני שמתה, היא מותר אפילו אם היא מסוכנת. ומוכח לומר כן, שאם מסוכנת אסורה האם היה צריך לאוסרה לאחר מיתתה?. שואלת הגמרא, אולי התורה קראה למסוכנת נבלה? דוחה הגמרא, הרי נאמר: "וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה וכו'" לאחר מיתה יש לה מהתורה שם 'נבלה', אבל מחיים לא נקראת 'נבלה'.

שואלת הגמרא, ועדיין יתכן ונבלה הכוונה למי שהייתה מסוכנת ומתה, והתורה משמיעה שהשוחט מסוכנת מחיים עובר בעשה, ולאחר מיתה עובר גם על לאו? אלא ממה שהתורה אמרה "טרפה לא תאכלו וכו'", מכאן שהתורה אסרה טריפה כגון שניקב קרום של מוח, או נחתכו רגליה. אבל מסוכנת מותרת. שאם לא כן הייתה כותבת רק מסוכנת והיינו אומרים שטריפה ודאי אסורה. אלא מכאן שמסוכנת שאינה טריפה מותרת. שואלת הגמרא, ואולי אף מסוכנת נקראית טריפה ואסורה, והתורה כתבה גם בטריפה להשמיע שעוברים בה על עשה ולא תעשה? דוחה הגמרא, שאם כן מדוע התורה כתבה את איסור נבלה, אם טריפה שהיא מחיים עובר בה בלאו ועשה, ודאי שיעבור כן על נבלה שהיא לאחר מיתה.

גם	ואולי	הגמרא,	שואלת	איסור נבילה וטריפה חלים על
מסוכנת	וגם	טרפה	נבלה	איסור חלב
להשמיע	כדי	בפירוש	נכתבה	אסורות,

שעוברים עליה לאחר מיתה בשני לאוין של נבלה וטרפה ועשה? אלא נלמד מהפסוק: "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו", ואמר מר, הוצרכה התורה לכפול איסור חלב בנבילה וטריפה, לומר ששני האיסורים חלים וחייב משום שני לאוים: חלב וטרפה, שאיסור נבלה חל על איסור חלב, ואיסור טרפה חל על איסור חלב. ואם 'מסוכנת' נקראת 'טרפה', התורה לא הייתה צריכה לכתוב בנבלה איסור אכילה, אלא "חלב נבלה יעשה לכל מלאכה וכו' וחלב טרפה לא תאכלוהו", ואנו נלמד שאם 'מסוכנת' שאיסורה הוא משום שהיא עומדת למות, חל על איסור חלב, אם מתה ודאי שאיסור נבילה יחול על איסור חלב. אלא מזה שהתורה כתבה גם בנבילה איסור אכילה שחל על איסור חלב, למדים ש'מסוכנת' לא נקראת 'טרפה'²⁵².

הקשה מר בר רב אשי, אולי 'מסוכנת' נקראת 'טרפה', ומה ששאלה הגמרא מדוע התורה כתבה בנבלה שאיסור אכילה חל על איסור חלב, אפשר לומר שהוצרך להשמיע שאיסור נבילה חל על איסור חלב גם

²⁵² ואין ללמוד שאיסור נבלה חייל על איסור חלב בקל וחומר מטרפה ומה מחיים כו', שהטעם בטרפה לא משום קירוב מיתה הוא, אלא משום חסרון, כדאי' בובחים (ע). רש"י.

במקרה שנהייתה נבילה בלא שהייתה מסוכנת קודם, וכגון שחתכה לשנים לרחבה? עונה הגמרא, גם בזה אי אפשר שלא הייתה מסוכנת לפני שחתכה ברובה.

גדולתו של יחזקאל

הגמרא מביאה הסברים נוספים מניין שמסוכנת שפרכסה מותרת. ואומרת

הגמרא, שאם היא אסורה, היה צריך להיות כתוב: "חלב נבלה וטרפה" ומדוע התורה כתבה את המילה "חלב" פעמיים? לומר שבטריפה אין חילוק בין בשרה לחלבה ושניהם אסורים, ויש לך אחרת שהיא קרובה למיתה ואין בה אלא איסור חלב לבדו, והיא ה'מסוכנת'. או שנלמד ממה שאמר ה' ליחזקאל: "קח לך חטים ושעורים וגו' ועוגת שעורים תאכלנה והיא בגללי צואת האדם תעוגינה לעיניהם", והשיב לו יחזקאל: "וְאִמַּר אֶתְּהָה ה' אֱלֹהִים, הֲנִיָּה נִפְשִׁי לֹא מִטְמְאָה", שלא הרהרתי ביום המביא לידי טומאת קרי בלילה, "וּנְבִלָה וְטֶרֶף לֹא אֶכְלֹתִי מִנְעוּרֵי וְעַד עַתָּה", שלא אכלתי בשר של בהמה שמיהרו לשוחטה לפני שתמות, "וְלֹא בָּא בְּפִי בֶּשֶׂר פְּגוּלִי", שלא אכלתי מבהמה שנולד בה ספק והוצרך לשאול לחכם להתירו. משום רבי נתן אמרו, שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה, ואף על פי שהיה כהן ויכל לאוכלה בלא הרמה. ולכאורה אם 'מסוכנת' אסורה, מה הגדולה בכך שלא אכלה? אלא מוכח ש'מסוכנת' מותרת וזה גדולתו של יחזקאל שהחמיר ולא אכלה.

מהי בהמה מסוכנת

ומביאה הגמרא שנחלקו אמוראים מה נחשב לבהמה שמסוכת למות. רב יהודה בשם רב

אמר, כל שמעמידין אותה ואינה עומדת. והוסיף רב חנינא בר שלמיא משמו של רב אמר, שאפילו אוכלת בקעיות עץ ומוכיח שיש לה כח בשיניה, אם אינה עומדת נחשבת למסוכנת. רמי בר יחזקאל הוסיף ואמר, שאפילו אוכלת קורות צריכה לעמוד כדי שלא תחשב כמסוכנת. כך שנו בסורא, ובפומבדיתא שנו כך: מהי 'מסוכנת'? אמר רב יהודה אמר רב: כל שמעמידין אותה ואינה עומדת, ואפילו אוכלת בקעיות; רמי בר יחזקאל אמר: אפילו אוכלת קורות.

שמואל פגש בתלמידי רב, ואמר להם, מאי

אמר רב במסוכנת? אמרו לו, כך אמר רב,

אם עשתה אחד מהפעולות האלו: געתה או הטילה ריעי או כשכשה

באזנה, הרי זה פירכוס ומותרת. אמר להם, האם רב היה צריך להשמיע

שהזזת האוזן נחשבת לפירכוס, שאני אומר כל שתעשה דבר שאינה

עושה כשהיא מתה נחשב לפרכוס²⁵³. ואמר רב ענן, מורי שמואל

הדברים שחשבים שהיא עושה כשהיא מתה, כגון שהיתה ידה כפופה

ופשטתה, דבר שהמיתה עושה. פשוטה וכפפה, דברים שאין המיתה

עושה. ואף שכן שנינו במשנתנו, 'בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה

פסולה שאינה אלא הוצאת נפש', משמע שאם החזירה כשרה, היה צריך

לומר כן בפירוש, שאילולי כן היינו אומרים שדווקא אם כפפה פשטה

ושוב כפפה נחשב למפרכסת. אבל אם רק הייתה פשוטה וכפפה לא

מוציאה מידי מסוכנת, לזה השמיע שגם אם הייתה פשוטה והיפנה נחשב

לפרכוס.

מקשה הגמרא, האם גועה והטלת רעי הם

געייה הנחשבת לפרכוס

סימן לפרכוס, והרי יש לזה סתירה ממה

ששנינו בברייתא, רבי יוסי אומר, היה רבי מאיר אומר, גועה בשעת

שחיטה אין זה פירכוס. רבי אליעזר ברבי יוסי אומר משמו של רבי יוסי,

אפילו הטילה ריעי וכשכשה בזנבה אין זה פירכוס? עונה הגמרא, אם

ניכר שבא מכח חיות כשרה. ולכן אם געתה בקול עבה וחזק כשרה, ואם

השמיע קול חלש אין זה פרכוס. וכן אם התריזה למרחוק מראה שבא

מכח חיות וכשרה, ואם הרעי רק שתת בסמוך אין זה פרכוס.

253 ומדובר בבהמה דקה, שבגסה אפילו כפופה ופשטתה הוא פירכוס. רש"י.

